KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Eduskunnan lakivaliokunta LAUSUNTO 30.4.2018

lakivaliokunta@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa liikesalaisuuslakia koskevasta hallituksen esityksestä. Keskuskauppakamari lausuu esityksen ilmiantosäännöksen ja perusoikeuksien keskinäisen punninnan osalta kunnioittavasti seuraavaa:

Ilmiantosäännös

Ehdotetun lain 5 §:n otsikko on seuraava: "Väärinkäytöksen paljastaminen ja sananvapauden käyttäminen". Keskuskauppakamari katsoo, että säännöksen sisältöä kuvaisi paremmin otsikko "Väärinkäytöksen paljastaminen". Sananvapauden nostaminen otsikkotasolle on omiaan vääristämään käsitystä siitä, mistä säännöksessä tosiasiassa on kysymys. Liikesalaisuuslaki on sananvapautta rajoittava laki ja väärinkäytöksen paljastamista koskeva 5 § on lain poikkeussäännös.

Säännöksen otsikko esitetyssä muodossa voi johtaa siihen, että tiedotusvälineiden edustajat saattavat tulkita säännöksen soveltamisalan laajaksi ja aiheuttaa vahinkoa elinkeinotoiminnalle, mikä olisi ristiriidassa lain tavoitteen kanssa. On syytä huomata, että voimassa olevankaan lainsäädännön mukaan tiedotusvälineillä ei ole oikeutta paljastaa liikesalaisuuksia yksinomaan sananvapaussäännöksen nojalla eikä ehdotetulla lailla ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa. Tämä seikka tulisi tuoda ehdotetun lain perusteluissa selkeämmin ilmi. Esityksessä tulisi myös korostaa selvemmin ja painokkaammin sitä, että ensisijainen väärinkäytösten ilmiantokanava on yrityksen sisäinen väärinkäytösten ilmiantokanava.

Esityksen sivulla 93 todetaan, että "Esimerkiksi ihmisten terveyden ja turvallisuuden vaarantuminen voisi yleensä oikeuttaa liikesalaisuuden paljastamisen ulkopuoliselle." Keskuskauppakamari korostaa, että turvallisuuden ja terveyden vaarantuminen on käsitteellisesti laaja-alainen kysymys. Sen piiriin sisältyy monentyyppisiä tilanteita. On tosiasia, että kaikkeen yritystoimintaa liittyy aina tietty riski. Säännöksen nojalla ei kuitenkaan pitäisi syntyä oikeutta kertoa mistä tahansa terveys- tai turvallisuusriskistä. Tyypillisiä ensisijaisia riskinhallinnan keinoja ovat omavalvonta ja

viranomaisvalvonta. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi mainita, että turvallisuuden tai terveyden vaarantumisriskin on oltava vakava, jotta ilmiantajan voitaisiin katsoa nauttivan säännöksen tarkoittamaa suojaa.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen esityksen sivuilla 131-136 käsitellään ehdotetun lain suhdetta perustuslakiin ja sen säätämisjärjestystä. Perustuslain takaamaa omaisuudensuojaa on esityksessä käsitelty pinnallisesti verrattuna sanavapauteen. Esityksen sivulla 132 todetaan, että "--Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla." Tässä yhteydessä olisi asianmukaista todeta, että juuri liikesalaisuuslaki on tällainen sananvapautta rajoittava laki ja väärinkäytöksen paljastamista koskeva 5 § on lain poikkeussäännös.

On huolestuttavaa, että hallituksen esityksen jakson 3 perusoikeuksia koskevasta tekstikokonaisuudesta voi saada sellaisen kokonaiskuvan, että sananvapaus olisi omaisuudensuojaa vahvempi perusoikeus. Tällaista väärää kokonaiskuvaa tukevat esimerkiksi yksittäiset sanavapautta käsittelevät nostot, joita on poimittu perustuslakivaliokunnan lausunnoista. Näistä esimerkkinä esityksen sivulla 133 muun muassa todetaan, että "--Sananvapaus antaa turvaa erilaisille luovan toiminnan ja itseilmaisun muodoille--". Esityksestä puuttuu omaisuudensuojan ja sananvapauden välinen syvällinen analyysi ja punninta. Samalla esitys tulee tällöin korostaneeksi ennen kaikkea sananvapautta, vaikka lain pääasiallisena tarkoituksena on suojata yrityksen omaisuutta, liikesalaisuuksia, jotka edistävät sen menestyksellistä liiketoimintaa, jolloin se voi maksaa hyvinvointivaltion kustannusten kattamiseen tarvittavia veroja.

Asiassa on otettava huomioon, että liikesalaisuus on omaisuuslajina sen erityisen luonteen vuoksi poikkeuksellisen haavoittuvainen. Jos ilmiantaja kertoo liikesalaisuuden julkisuuteen yleiseen etuun vedoten ja tuomioistuin myöhemmin katsoo, että liikesalaisuuden ilmaiseminen oli oikeudetonta, aiheutettua vahinkoa on mahdotonta korvata. Kerran julkaistu liikesalaisuus menettää taloudellisen arvonsa riippumatta siitä, onko kysymyksessä ollut ehdotetun lain 5 §:ssä tarkoitettu oikeutusperuste, vai onko ilmiantaja toiminut lainvastaisesti.

Paula Paloranta
oikeus. lis, VT
Keskuskauppakamari